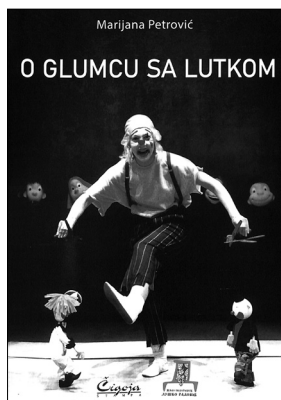

НОВЕ ПОЗОРИШНЕ КЊИГЕ

Бојана Шкориц

ПУТ ДО УМЕТНОСТИ АНИМАЦИЈЕ

Маријана Петровић
О глумцу са лутком
Мало позориште
„Душко Радовић”,
Чигоја штампа,
Београд 2019.

Нешто веома старо, веома ново, нешто помало заборављено а присутно, прати нас кроз читање ове књиге и отвара се повремено у уму као паунов реп развијен у много слојева и много боја. Један стари, игровни, никада сасвим распакован облик позоришног израза кроз игру лутке, чини да се у сусрету са овом темом поново сетимо неких слојева уметности и стваралачког израза који не могу да се одвоје од тема детињства, односа идентитета лутке и њеног глумца, затим шетње до фокалних тачака историје позоришта, питања симболизације лутке и њеног учешћа у конкретном тренутку у коме се животи лутака, глумаца, публике и културне климе времена налазе преплетени.

Маријана Петровић се деценијама појављује као стваралац у оквиру позоришта, а овај пут као аутор са ретком, слободно се може рећи, занемареном темом стваралачког односа између глумца и лутке. Ауторки би било далеко једноставније, а пред јавношћу безбедније, да се одредила и фокусира на објекат, на пример, само на лутку, или сценографију, на визуелни, занатски или забављачки задатак луткарске позоришне уметности. Био би то лакши пут у поље које је јасно омеђено. Али, Маријана Петровић је активни уметник и у овој књизи је бирала тежи пут.

У својој књизи она не иде пречицом већ из осовине уметничког говора, из шире тежишне тачке луткарске уметности у којој суштина није појавни објекат, испољено дело, него она фина и тешко ухватљива релација, међупростор игре, процесни однос између креаторове идеје и испољавања дела анимацијом мате-

ријала. Изабран је тежи пут за праћење, изазовнији, пут који захтева присутног читаоца. Ауторка дакле, као зналац, као љубопитљива публика, као стваралац, професионалац, ентузијаста, посредује мање познате или мање заводљиве облике уметничког деловања и храбро следи суштину. Читамо књигу заједно са њом, уплићемо се у нека умаласана времена, лутке оживљавају у нашој машти, формира се слика, сцена, у одређеном времену, ми смо читалац-креатор-публика, нижу се аргументи који додају дубини ове теме.

Основни и највећи део текста прати дело и активности Сергеја Обрасцова, а такође и идеје и концепте Станиславског, Мејерхољда, Клајста, Гротовског, Михаила Чехова, Милана Чечука, Борислава Мркшића и многих других. У развојној линији уметничког стварања Обрасцова, одсликава се занимљива уметничко-друштвена експериментација, али исто тако сагледава се и време које је такву експериментацију тражило и дозволило, Совјетски Савез у периоду непосредно после Октобарске револуције, па до смрти аутора деведесетих година двадесетог века.

Поред тога, у другој целини под називом *О раду глумца са лутком у савременом луткарском позоришту* следе поглавља која су конкретније везана за поставку и решење глумац – лутка односа, у оквиру кога се посебни одељци баве односом машта-реалитет, позама и просторима, вештином руку, дистантно – присутним ставом глумца. У наставку су поглавља као што су *Уметност луткарске анимације или компликована једноставност*, *Реализација привидног живота*, *Ритам*, *дисање*, *глас*, *говор*, *Мислити телом*, *Енергија*, *Пажња*, *Концентрација* и *дистанцирање* и на крају, ни мало случајно, *Дисциплина* и *етика*. На први поглед може да делује као да се нуде конкретни савети за рад глумца са лутком (има и тога), али ови сегменти књиге представљају промишљања ових тема, држање кључних питања отвореним, обогаћеним, оставља се широка палета потенцијала.

Иако је и сама аутор-уметник-практичар-активиста у овој области и добро је позната нашој јавности, Маријана Петровић бира, продубљује и са поштовањем наставља мисли других учитеља. Читалац који

је познаје и поштује њен рад може да је охрабри у продужетку оваквог духовног захвата у многим облицима, кроз писану реч као и кроз акцију уметности анимације материјала.

Књига комбинује скуп модалитета позориште – глума – лутка - спектакл, а такође и односе између традиционалног и институционалног, конкретног и ванвременског, сликовног и апстрактног језика.

Са психолошке тачке посматрања је посебно занимљиво питање идентитета глумца: ко сам ја иза лутке? Луткарско позориште је стари облик израза, али оно чини се, данас трпи виши степен потиска и несатајања у односу на стандардне модалитете. Сигурно је један од крупних разлога тај што идентитет глумца остаје сакривен иза лутке – „Глумачка, односно људска таштина је највећа опасност за лутку“ – говори књига. Стваралац који покреће лутку и даје јој енергију својим дисањем, не само да није приметан, него је и циљ да остане такав. Егзистенција лутке на сцени условљена је „нестанком“ глумца иза (испод или изнад) ње. Гештalt школа у психологији нам је показала да опажање има само један фокус, један објекат у јединици времена, све остало је периферија. Овде, улога глумца са лутком је да постане периферија како би фокус предао лутки. Ово је незавидан положај са аспекта личне промоције и стицања славе, али који подразумева дубљи слој удвајања идентитета на его глумца и ангажовани „его“ лутке. „То је и најтеже у процесу анимације - непрестано спутавање, подређивање своје личности и тела у корист лика и лутке, да би се она афирмисала као протагониста сценске радње, што личнија, јединственија“ – цитат из текста.

Овај подређени идентитет, визуелно-механичка повученост глумца и многоструко измењен ангажман у односу на стандардну глуму, чини тему глумца са лутком још дубљом и важнијом, још рањивијом под притиском бруталног визуелно-потрошачког тржишта, још дирљивије људском, хуманом, скоро анахроном. Овај глас Маријане Петровић, глумца са лутком, ово освежење које одолева масовном обезличењу, однос лутка-посматрач (играчка-дете) и физички додир који је тако важан, а чију важност не видимо увек, дакле, овај ауторкин подухват, је добар

и значајан глас у корист развојног позоришта. Како се наговештава, тек у динамичном пољу „између“, у том пољу „као да“, отвара се осетљив потенцијал за уметничку акцију. То поље је увек у покрету и тешко ухватљиво психологији и наукама о уметности, али баш то чини суштину креативног чина.

Укључује се ту и наше детињство уз ову књигу – читање и замишљање призора које никада нисмо ви-

дели. Ту је смештен глумац иза лутке, не види се увек али ту је, присутан је као развојно деловање позоришта које се појављује увек некако тамо где су људи/ деца отвореног ума, догађаји и времена тамо где се одиграва живот.